

Dkt. Roger Green, Matengenezo ya Sasa, Hotuba ya 10, Mwangaza

© 2024 Roger Green na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Roger Green katika kozi yake kuhusu Historia ya Kanisa, Matengenezo ya Wakati Uliopo. Hii ni kipindi cha 10, Mwangaza.

Tutaendelea hadi pale tunapopaswa kuwa. Hapo ndipo mwisho kabisa wa ukumbi, mwisho kabisa, na kuna meza, nasi tutaketi kuzunguka meza. Sawa, kwa hivyo tuko pale tunapopaswa kuwa katika hotuba yetu, kwa hivyo tunafurahia hilo. Hotuba ya 5, Theolojia ya Enzi ya Mwangaza, ni ukumbusho tu kwamba tulianza kozi, bila shaka, tukiangalia Ukatoliki wa Kirumi wa enzi za kati na kile kilichokuwa.

Kisha, Matengenezo kupitia Luther, hasa kwa ajili ya kozi yetu, kupitia Calvin, ni jibu kwa Ukatoliki wa Kirumi wa enzi za kati, jibu la awali kwake. Kisha, tuliangalia jibu la Wakatoliki kwa jibu la Matengenezo, Kupinga Matengenezo, na Matengenezo ya Wakatoliki. Kisha, katika hotuba ya mwisho, tuliona Uprotestanti, ambao ulianza kama harakati iliyoundana.

Namaanisha, Luther alikuwa kizazi cha kwanza, na Calvin alikuwa kizazi cha pili. Kisha Uprotestanti huanza kugawanyika kidogo na kukumbuka masuala mawili ambayo yaligawanyika. Ni liturujia ya kanisa na sera ya kanisa.

Kwa hivyo, Matengenezo ya Kanisa la Anglikana nchini Uingereza yaliunda Kanisa la Anglikana, na hatimaye Kanisa la Anglikana likaja Ukanisa, na Wabaptisti na baadhi ya Wabaptisti wakawa Wayunitariani. Kwa kweli, baadhi ya Wakanisa pia wakawa Wayunitariani. Kwa hivyo, unanza kuwa na aina ya udhehebu unaoanzishwa hapa.

Pia tulijaribu kuisitiza kwamba eklesiolojia ikawa hoja kuu wakati huo. Kama kuhesabiwa haki na uhakika vilikuwa hoja kuu za wakati wa Matengenezo, basi unapoendelea na kipindi hiki mara tu Matengenezo yanapoanza, hakika eklesiolojia ndiyo inayokuwa sehemu muhimu ya wakati huo. Sasa tunaanza Hotuba ya 5, Theolojia ya Enzi ya Mwangaza, na sasa tutaona hoja kuu, kwa namna fulani, au hadithi kuu ya wakati huu, ni aina ya ukosoaji wa Kanisa na ukosoaji wa Ukristo.

Kwa hivyo, katika hotuba hii, ninachotaka kufanya ni kuonyesha aina ya ukosoaji unaoendelea katika sehemu mbalimbali, na hasa, bila shaka, Ulaya Magharibi, lakini pia hapa Amerika. Ukosoaji unaoendelea, ambao hufanya Ukristo na Kanisa, kwa upande wake, kuwa kando, hakika kuwa kando Ukristo na Kanisa. Kisha, hotuba inayofuata ni kuhusu kile ambacho Kanisa linafanya kuhusu hilo. Naam, hotuba inayofuata ni kuhusu kuibuka tena kwa kiinjili katika Kanisa.

Kwa hivyo, tunaendelea vizuri kuhusu muda wetu, na tutaanza hotuba hii, na kisha tuna Ijumaa, kisha tuna wiki ijayo, na kisha wiki inayofuata, tayari tuko katikati ya muhula. Kwa hivyo, wiki inayofuata, tuko katikati ya kozi. Kwa hivyo tunaendelea hapa.

Kwa hivyo, sawa. Kwa njia ya utangulizi, nitakachofanya hapa ni kwamba, tutafanya mambo mawili. Nitaanzisha maneno machache, na kisha nataka tu kutukumbusha kuibuka kwa falsafa ya kisasa.

Na kumbuka, moja ya mambo katika kozi tunayotaka kujiuliza ni uhusiano gani kati ya theolojia na falsafa. Kwa hivyo, maneno machache tu. Sawa, hebu tujikumbushe, nitatumia matatu. Matengenezo, Mwamko, Ukombozi.

Matengenezo, neno Matengenezo. Na kumbuka kwamba moja ya mambo kuhusu Matengenezo, kwa namna fulani, ni kwamba yaliweka huru dhamiri ya mtu binafsi. Na baadhi yenu mlijibu swali kuhusu kujiweka huru, unajua, au kujiweka huru kwa dhamiri.

Ulijibu swali hilo katika mtihani. Lakini bila shaka, Matengenezo yalikuwa ni mwitikio dhidi ya Ukatoliki wa Kirumi wa enzi za kati, bila shaka. Lakini ilikuwa ni mwitikio uliobadilisha mwili wa Kristo, kanisa, na kuelewa upya kile ambacho kanisa lilikuwa.

Lakini ndani ya kanisa hilo, watu wangeweza kuwa na uhuru wa dhamiri. Walikuwa na uhuru wa kufikiria wenyewe. Watu walioelimika, bila shaka, wangeweza kusoma maandiko katika lugha yao wenyewe.

Waliweza kusikia mahubiri katika lugha yao wenyewe. Lakini yote yalifanyika ndani ya kanisa. Uhuru wote wa dhamiri ulifanyika ndani ya kanisa, ndani ya mwili wa Kristo.

Kwa hivyo hiyo ndiyo nambari moja, Matengenezo. Sawa, sasa sambamba na Matengenezo, nambari mbili, ufafanuzi wa pili ni, bila shaka, Mwamko. Na Mwamko ni aina ya kurudi kwenye vyanzo asili, vyanzo vya Kigiriki na Kiebrania, na kadhalika.

Kama mtu mmoja alivyosema, ni kurejeshwa kwa ubinadamu na uwezo wa kibinadamu. Kwa hivyo, Renaissance inaenda sambamba na Matengenezo. Renaissance pia iliwapa watu aina ya uhuru wa dhamiri.

Renaissance pia iliwapa fursa, kwa namna fulani, ya kufikiria wenyewe, uhuru huu wa dhamiri. Tofauti ni kwamba kwa wafikiriaji wengi wa Renaissance, si wote, bali kwa wafikiriaji wengine wa Renaissance, uhuru wa dhamiri uliwapeleka nje ya kanisa. Uliwapeleka nje ya mwili wa Kristo.

Kwa hivyo tofauti na aina ya mawazo ya Matengenezo ambayo yalifanywa ndani ya kanisa, wakati mwingine mawazo ya Renaissance yalikuwa kama ukombozi kutoka kwa kanisa na uundaji wa aina ya maneno ambayo tungeyafahamu, kama vile uzushi au ubinadamu, maneno kama hayo. Kwa hivyo, ilizalisha hivyo. Kwa hivyo sasa kuna aina ya, katika Renaissance, kuna aina ya hisia ya uhuru, na hisia hiyo ya aina ya uhuru wa mwanadamu, lakini uhuru huo wa mwanadamu unafanywa mbali na mwili wa Kristo, mbali na kanisa.

Sio kwa wanafikra wote wa Renaissance bali kwa wengi. Kwa hivyo, Matengenezo ndani ya kanisa na Renaissance yalianza kuhamia nje ya kanisa. Sawa, na kisha nambari tatu, bila shaka, sasa tunafika kwenye Enlightenment.

Kwa hivyo, ufafanuzi wa Mwangaza. Mwangaza ni kipindi cha Mwangaza, kuanzia karne ya 17, kipindi cha sababu, na kipindi cha uhalalishaji. Kwa kweli ni juhudi ya makusudi kutumia sababu katika kila nyanja ya maisha.

Kwa hivyo ndivyo ningefafanua Ufunuo, kipindi ambacho tutaingia sasa. Tumia mantiki na busara katika kila nyanja ya maisha. Kwa hivyo, tunaita karne ya 17 enzi ya akili, lakini kuna aina ya tahadhari hapa.

Ingawa tunaita enzi ya akili, kuna tahadhari moja ndogo, na hiyo ni katika karne iliyofuata, katika karne ya 18, utoshelevu wa akili kwa kila kitu ulitiliwa shaka. Utoshelevu wa akili kwa imani, kwa mfano, kwa maisha ya kidini, ulitiliwa shaka hasa. Kwa hivyo, akili, unaweza kuhukumu kila kitu kwa akili katika enzi ya Mwangaza.

Unaweza kutumia kanuni ya busara kwa kila kitu. Kuna aina ya maelewano yaliyoanzishwa maishani, lakini je, busara hiyo ina mapungufu? Na baadhi ya watu walisema, ndiyo, tunapaswa kuwa waangalifu hapa kwa sababu wakati mwingine kutumia sababu pekee kwa kila kipengele cha maisha kutakuwa na mapungufu, na hakuna mahali ambapo hilo litaonekana zaidi kuliko unapokuja kwenye dini. Huwezi kutumia sababu pekee kwa dini.

Kuna kitu. Imani lazima iingie hapa mahali fulani. Kwa hivyo hiyo ndiyo kipindi tunachoingia. Kwa hivyo, ninachotaka kufanya pia kwa njia ya utangulizi hapa ni kuwakumbusha wanafalsafa wawili ambao, nitawakumbusha wanafalsafa watatu au wanne, wawili kwa utangulizi, na kisha tutazungumzia wengine kadhaa tunapoangalia mambo mengine.

Lakini tunataka kukukumbusha wanafalsafa wawili kutoka enzi zako katika falsafa ulipochukua falsafa katika kozi yako kuu. Kwa hivyo, wawili watakojitokeza akilini mwako ni wale ambao labda hujawahi kusahau, na bado unaweza kuwa unasoma hapa. Lakini mmoja ni John Locke, na hizi hapa tarehe za John Locke.

Sawa. Kwa hivyo, unakumbuka chochote kuhusu John Locke? Ni nini kinachokuja akilini unapomfikiria John Locke? Kitu chochote kinachokuja akilini unapomfikiria John Locke, haswa unapomfikiria John Locke kwa jinsi tunavyoelewa mambo? Sawa? Hiyo ni kweli. Hiyo ni kweli.

Sikuwa, na sifikirii sana kuhusu nadharia ya kisiasa hapa, sawa, hilo ni jambo moja unalomkumbuka, na tutaona hilo pia utakapowafikia watu kama Rousseau. Kuna jambo lingine lolote kuhusu John Locke? Naam, John Locke, linapokuja suala la jinsi unavyofikiria kuhusu mambo, aina hii ya upimaji, kwa John Locke, akili ni kama kipande cha karatasi tupu. Sijui kama unakumbuka hilo au la, lakini akili ni kama kipande cha karatasi tupu, na hisia katika maisha yako, unachojifunza maishani, huwekwa akilini mwako na kutoa hisia akilini mwako, na kadhalika.

Hata hivyo, kuhusu John Locke kuhusu kozi hii, uzoefu ndio mahali ambapo maarifa huanza. Uzoefu ndio chanzo bora cha maarifa. Kwa John Locke, kile ambacho yeye na watu wengine wangependezwa nacho kingekuwa ufunuo wa asili.

Tunamwelewaje Mungu? Tunamwelewa Mungu kupitia theolojia ya asili. Tunamwelewa Mungu kwa kutazama ulimwengu wake alioumba, na uzoefu huo wa kutazama ulimwengu ndio hisia inayowekwa akilini mwetu, na tunaweza kujua kitu kuhusu Mungu kutokana na hilo. Lakini jambo tunalotaka kuzingatia ni kwamba mahali pa kuanzia ni theolojia ya asili.

Sehemu ya kuanzia ni uzoefu. Sehemu ya kuanzia si theolojia iliyofunuliwa. Kwa hivyo sehemu ya kuanzia ya majadiliano yako si theolojia iliyofunuliwa, Mungu akijifunua mwenyewe katika Kristo kupitia maandiko.

Hivyo ndivyo tunavyomjua Mungu, na tunajua kidogo kuhusu ulimwengu huu. Kwa hivyo ni mahali tofauti pa kuanzia. Na ikiwa ni mahali tofauti pa kuanzia, itakuwa mahali tofauti pa mwisho pia, kwa sababu kwa kadiri anavyohusika, kwa kadiri Locke anavyohusika, mahali pa kuanzia kwa kile unachotaka kujua kimewekwa ndani yetu na si kwa Mungu au katika kile unachoweza kujifunza kuhusu Mungu kutoka kanisani.

Kwa hivyo hilo linakuwa muhimu sana, na hilo ni falsafa itakayokuja katika karne ya 17, karne ya 18, na hilo litaendelea na kuwa muhimu, bila shaka kuhusu hilo. Kwa hivyo, kwa John Locke, ukitumia maneno kama vile busara au mantiki, hilo linakuwa muhimu sana. Sasa, mtu wa pili ni Immanuel Kant.

Immanuel Kant, sawa, kuna mtu yeyote, unakumbuka nini kuhusu Immanuel Kant? Unakumbuka nini kuhusu Immanuel Kant? Kuna kitu chochote? Je, kuna kitu chochote kinachokuja akilini kuhusu Immanuel Kant? Kuna kitu chochote kinachokuja akilini? John Locke ndiye jamaa aliye upande wa kulia, na Immanuel Kant ndiye jamaa aliye upande wa kushoto hapa. Lakini kuna kitu chochote kinachokuja akilini, Ruth,

kuhusu Immanuel? Maadili, sivyo? Tutafikia hilo. Ndiyo, hilo linakuwa muhimu, ni kweli, maadili.

Kuna kitu kingine chochote kuhusu Immanuel Kant? Sawa, sawa, kwa namna fulani, Immanuel Kant ni mwakilishi wa wanadamu wanaozeeka katika enzi ya Mwangaza; yeye ni mwakilishi kamili wa hilo. Ubinadamu umezeeka, ubinadamu umekua, na akili imekuwa kawaida ya maisha. Unatumia akili yako kuhukumu mambo maishani, na inakuwa kawaida ya unachojua.

Unajua kupitia akili. Sasa, hayo yote ni mazuri: akili, mantiki, kukomaa, na mambo ya aina hiyo yote ni mazuri, lakini Immanuel Kant alitambua kwamba yeye ndiye mtu anayetusaidia kutambua kwamba kuna mapungufu ya akili. Na nadhani moja ya sababu ambazo huenda alitambua kuwa muhimu kwake ni kwa sababu alilelewa katika harakati huko Ujerumani inayoitwa Pietism.

Sasa, Pietism, tutazungumzia Pietism katika hotuba inayofuata, kwa hivyo hatuhitaji kuwa na wasiwasi kuhusu Pietism sasa, lakini Pietism kimsingi ilikuwa harakati nzuri sana, ya ajabu iliyounganisha akili na moyo. Ilikuwa ni mmenyuko dhidi ya aina ya elimu ya Kilutheri, ambayo ilikuwa akili yote, hakuna moyo, akili yote, hakuna hisia, lakini Mungu akubariki, lakini Pietism iliunganisha hizo. Na hivyo ndivyo Immanuel Kant alivyolelewa, katika Pietism.

Kwa hivyo hakika, kisha anatumkumbusha kwamba kuna mipaka ya akili. Kwa hivyo, kwa mfano, ilipokuja kwa Mungu kwa ajili ya Immanuel Kant, humjui Mungu kwa busara. Humjui Mungu.

Huna ujuzi huu wa Mungu kwa sababu fulani. Unamjua Mungu kwa imani pekee. Ni jambo la kidini ambalo kwalo unamjua Mungu.

Na kisha ukataja maadili au maadili na kadhalika. Kwa hivyo, alikuwa na kanuni ya maadili. Kwa hivyo, unakumbuka, kuna mtu yeyote anayekumbuka kanuni hiyo ya maadili ilikuwa nini? Inaitwa sharti la kategoria.

Unakumbuka hilo? Kwa kategoria, Mungu akubariki, sharti la kategoria. Kwa hivyo, napenda sharti la kategoria. Fikiria matokeo ya matendo yako ikiwa yangejumuishwa kwa wote.

Mungu akubariki. Hiyo ndiyo sharti la kimsingi. Fikiria matokeo ya matendo yako.

Fikiria matendo unayofanya, mambo ya kimaadili unayofanya, mambo ya kimaadili unayofanya. Fikiria matokeo ya matendo yako ikiwa kila mtu angefanya hivyo. Je, hiyo ingekuwa ulimwengu mzuri, au hiyo ingekuwa ulimwengu mbaya? Je, hiyo ingekuwa ulimwengu ambao ulifurahishwa, na Mungu alifurahishwa, au ingekuwa ulimwengu mbaya? Kwa hivyo Mungu akubariki.

Kwa hivyo, sasa tunayafanya matendo yetu kuwa ya ulimwengu wote. Kwa hivyo, fanya matendo yako yawe ya ulimwengu wote na ufikirie kama hiyo itakuwa dunia nzuri au mbaya. Kwa hivyo, kwa Immanuel Kant, hiyo ndiyo sharti la kikategoria.

Hiyo ndiyo amri ya kimaadili. Hiyo ndiyo njia unayopaswa kuhukumu maisha. Nimetoa mfano huo kwa dakika moja tu, lakini Mungu akubariki.

Mungu akubariki. Hili linaenea, sivyo? Nadhani nitarudi nyuma kidogo, lakini nafikiria sharti la kikategoria katika Immanuel Kant na, kama ulivyosema, maadili. Sasa, unachoweza kusema, hata hivyo, ni kwamba Immanuel Kant alimwamini Mungu, aliamini katika kutokufa, aliamini katika maisha ya baada ya kifo, na kadhalika, lakini pia aliamini katika maisha mema, bila shaka, akiunganisha matendo yako.

Lakini unachoweza kusema, hata hivyo, ni kwamba tunaanza kupunguza dini hadi maadili. Tunaanza kupunguza dini hadi maisha ya maadili, maisha ya maadili, maisha ya wema. Na hivyo dini inaanza. Kuna upunguzaji unaoendelea hapa.

Na kwa upunguzaji huo, je, inawezekana kwa baadhi ya watu wanaomfuata Kant kusahau ukweli mwingine kama vile Mungu na mwili na Roho Mtakatifu na kanisa, mwili wa Kristo, na kadhalika? Je, inawezekana kusahau kuhusu mambo hayo mengine? Jibu la hilo ni ndiyo kwa sababu watu wengi katika karne ya 18 walisahau kuhusu aina nyingine za mambo ya kidini, na walisisitiza tu maisha mema au maisha mazuri. Kant ni vigumu sana kusoma. Nadhani labda uligundua hilo katika kozi yako, lakini ninapomfikiria Immanuel Kant, ni wakati ninapoendesha gari barabarani, na mtu yuko mbele yangu, na wanavunja madirisha ya gari lao, na wanatupa makopo yao ya bia na sigara au vitu vyao vya McDonald's kando ya barabara.

Na unajua ninachojifikiria wanapofanya hivyo? Nadhani, unajua, kama watu hawa wangesoma Immanuel Kant, hawangefanya hivyo kamwe. Kwa sababu kama wangejifikiria tu, vipi kama kila mtu angefanya hivyo? Vipi kama kila mtu angekuwa akiendesha gari barabarani, akiendesha gari kupitia dirishani, na kutupa takataka zote nje? Hata watu hao wasingetaka kuishi katika ulimwengu huo. Lakini labda hawajasoma Immanuel Kant.

Kwa hivyo, nadhani labda hawajasoma Immanuel Kant. Kwa hivyo, labda hawafikirii kuhusu kile ambacho kingetokea ikiwa kitendo changu kingeenea kote. Matokeo yake yangekuwa nini? Na huo ungekuwa ulimwengu wa aina gani? Labda hawafikirii kwa njia hizo. Lakini kila ninapoona hilo likitokea, huwa nafikiria Immanuel Kant na kile angewaambia.

Lakini hapo ndipo. Lakini je, kuna tatizo hili, labda, la kutengwa, la kuisitiza maadili, kuisitiza maadili, kuisitiza fadhila za maisha? Je, kuna tatizo la watu wanaomfuata Kant kutengwa na ukweli mwingine mkuu au ukweli wa kidini? Nadhani labda

kulikuwa na tatizo hilo. Sawa, kwa hivyo kwa njia ya utangulizi, haya hapa maneno matatu ambayo tunataka tu kukumbuka.

Na kisha watu wawili wa aina hiyo wanaweza kutusaidia kuanza hadithi. Huu ndio mwanzo wa falsafa ya kisasa. Falsafa ya kisasa ina athari si tu kwa ulimwengu huu wa kitamaduni na ulimwengu wa kisayansi bali pia kwa ulimwengu wa kidini.

Kwa hivyo, uhusiano kati ya falsafa na theolojia ni upi? Locke na Kant wanatusaidia kuelewa uhusiano huo kidogo. Kuna chochote hapa? Je, tuko sawa? Sasa, ikiwa unaangalia maelezo yako kwenye ukurasa wa 13, ninachotaka kufanya sasa ni kwamba ningependa kuangalia jinsi enzi hii ya aina ya Mwangaza ilivyojiendesha katika sehemu nne: Uingereza, Ufaransa, Ujerumani, na Amerika.

Kwa hivyo, ili kutoa mtazamo mfupi wa maeneo haya manne, nataka kuona kilichotokea hapa. Kwa hivyo, tutaanza na Uingereza basi. Uelewa wa aina hii wa Mwangaza ulijitokezaje Uingereza? Sawa.

Samahani. Lazima nifikirie maneno machache hapa. Jinsi ilivyojiendesha yenyewe nchini Uingereza ilikuwa katika harakati inayoitwa deism.

Sawa, sasa, uungu si dhehebu. Kwa hivyo, hatupaswi kuifikiria kama dhehebu. Sio, sio dhehebu la Kiprotestanti.

Mawazo ya uungu hatimaye yangefanya kazi katika madhehebu ya Kiprotestanti. Hata hivyo, uungu wenyewe ni mtazamo wa kifalsafa na kidini. Kwa hivyo, uungu ulianza katika karne ya 17 nchini Uingereza na ulichanua sana Uingereza wakati wa Mwangaza.

Na kisha ikafika Amerika. Lakini unapofikiria kuhusu uungu kwa mtazamo wao kuhusu Mungu, ni aina gani ya mtazamo wa kawaida kuhusu Mungu ambao waungu walikuwa nao? Je, Mungu yuko juu? Aliumba ulimwengu, aliuanzisha, kisha anasimama nyuma, na yeye ndiye mlinzi wa uumbaji huu alioumba. Mara nyingi, ni Mungu wa saa aliyemuumba, Mungu wa saa.

Aliunda saa, akaiweka, akaifanya iendeleo, kisha akasimama nyuma. Kwa hivyo, na uungu ulikuwa hivyo, bila shaka kuhusu hilo. Ilianza Uingereza na ikaja hapa Amerika.

Kwa hivyo, ili tuwe wazi, ninachotaka kutaja ni vipengele sita vya uungu. Kwa hivyo kadri uungu unavyojitokeza katika enzi ya Mwangaza nchini Uingereza, kuna vipengele vingi vya uungu, lakini nataka kutaja sita tu ili tuwe wazi kuvihusu. Sawa, nambari moja, waungu waliamini katika Mungu muumba.

Kwa hivyo, kama nilivyosema, walikuwa waumini wa Mungu mmoja na waliamini katika Mungu mmoja. Hawakuwa, unajua, wasioamini Mungu au wasioamini Mungu au hawakuwa washirikina. Walimwamini Mungu muumba.

Waliamini katika Mungu mmoja. Sawa, pili, waabudu Mungu walikuwa na maoni ya juu sana kuhusu uhuru wa binadamu. Waabudu Mungu huko Uingereza walikuwa wakipinga Wacalvin huko Uingereza na fundisho la kuamuliwa tangu mwanzo.

Kwa hivyo watu hawa waliamini katika uhuru wa utashi, na hilo litakuwa muhimu katika maisha ya kidini ya Uingereza, lakini pia litakuwa muhimu katika, napaswa kusema, litakuwa muhimu katika maisha ya kidini ya Uingereza na Marekani, lakini pia litakuwa muhimu katika maisha ya kisiasa ya Uingereza na Marekani pia. Kwa hivyo, kwa uhuru wa utashi, wanadamu wako huru kufanya maamuzi, nambari mbili. Sawa, nambari tatu, waabudu Mungu waliamini katika maisha mema, kama Immanuel Kant.

Waliamini katika maisha ya maadili na maisha ya maadili. Wanaamini kwamba hiyo ni njia nzuri ya kuishi maisha. Huhitaji Biblia ikuambie hivyo.

Aina yako mwenyewe ya mawazo yenye mantiki inaweza kukuambia hivyo. Kwa hivyo hiyo ni nambari tatu. Nambari nne, waabudu Mungu waliamini katika maisha ya baada ya kifo.

Walidhani kwamba kila kitu hakingetatuliwa katika maisha haya. Kwa hivyo, waumini wa Mungu waliamini katika maisha ya baada ya kifo, ingawa yalikuwa hayaeleweki vizuri, na waliamini katika thawabu na adhabu. Kwa hivyo waliamini katika maana fulani mbinguni na kuzimu, lakini ni hayaeleweki sana, lakini kuna maisha ya baada ya kifo, na kuna thawabu kwa watu wema, na kuna adhabu kwa watu, kwa watu wasio na maadili.

Kwa hivyo, waliamini hilo. Kwa hivyo, nambari tano, waliamini umuhimu wa mantiki. Kwa kweli, walisitiza umuhimu wa mantiki kidini na, bila shaka, kitamaduni.

Na hasa kitamaduni, hasa linapokuja suala la maisha ya kisiasa. Kwa hivyo, sawa. Nambari sita, waliamini katika umuhimu wa theolojia ya asili.

Walisitiza jinsi theolojia ya asili ilivyo muhimu. Na theolojia ya asili ni nini? Theolojia ya asili ni kuangalia mpangilio wa Mungu uliombwa na kupata hitimisho fulani kutoka kwa mpangilio huo uliombwa. Kwa hivyo unaangalia uumbaji wa Mungu kwa waabudu Mungu, na Mungu ni Mungu wa utaratibu, Mungu wa uzuri, Mungu wa ubunifu, na kadhalika.

Sasa, kwa bahati mbaya, waabudu Mungu hawakupinga vya kutosha matatizo ya theolojia ya asili. Kwa hivyo, theolojia ya asili ni jambo moja. Unapokuwa katika siku

kama ya leo na ukiangalia uzuri, mpangilio, na muundo wa ulimwengu katika chuo chetu, unajua, hiyo ni sawa. Na theolojia ya asili inaweza kukupeleka mbali kidogo, kama waabudu Mungu walivyoamini.

Walitegemea sana hilo. Kile ambacho hawakupambana nacho vya kutosha ni, unafanya nini na tsunami, matetemeko ya ardhi, mafuriko, na Kifo Cheusi? Unafanya nini wakati ulimwengu wa asili hauonyeshi Mungu wa utaratibu, uzuri, na muundo? Kisha unafanya nini? Basi theolojia yako ya asili iko wapi, unajua? Kwa bahati mbaya, ingawa walitegemea sana theolojia ya asili, sidhani kama walishughulikia vya kutosha mipaka ya theolojia ya asili. Theolojia ya asili inaweza kutupeleka mbali tu, lakini sidhani kama walishughulikia vya kutosha na hilo.

Lakini hata hivyo, walitegemea hilo. Kwa hivyo ninapofikiria kuhusu uungu nchini Uingereza, na hatimaye utabadilika na kuwa dhehebu linaloitwa Unitariani, ninapofikiria kuhusu uungu nchini Uingereza, nafikiria sifa hizo sita za uungu. Sasa ili tu kusisitiza uungu huu, nataka kuwaonyesha waandishi wawili wa uungu, samahani, waandishi wawili wa uungu ambao walikuwa muhimu.

Mwandishi mmoja alikuwa mtu aliyeitwa John Toland, na hizo ndizo tarehe zake, na aliandika kitabu kinachoitwa Ukristo Sio wa Ajabu. Ukristo Sio wa Ajabu. Sawa.

Loo, yeye ni wa tatu hapa chini. Ukristo Sio wa Ajabu, John Toland. Alikuwa Mwingereza mwenye imani ya deism, na kitabu chake kilikuwa kama ilani ya deism.

Kitabu chake kilikuwa kama Biblia ya deism na kama kitabu kinachouzwa zaidi cha deism nchini Uingereza. Na kile alichogaribu, namaanisha, kichwa cha habari, nadhani, kiko wazi kabisa. Dhana yake ya msingi ni kwamba hakuna kitu cha ajabu katika Ukristo.

Kila kitu tunachohitaji kujua kuhusu Mungu, Ukristo, na kanisa kinaweza kujulikana kwa akili. Kwa hivyo, hakuna kitu cha ajabu hapa. Hakuna siri hapa.

Kwa hivyo hiyo ndiyo nadharia yake. Hiyo ndiyo anayodai katika kitabu, ambayo ni aina nzuri ya dai la deist. Kwa hivyo, anachukua mafundisho yote ya Enzi ya Mwangaza, kuyatumia katika Ukristo, kuandika kitabu chake, na kuelezea maana ya deism.

Kwa hivyo, yeye ni mmoja ambaye nadhani tunapaswa kumzingatia, kwa sababu yeye na kitabu chake walikuwa na ushawishi mkubwa sana. Cha pili ni kitabu cha Matthew Tyndall, Christianity As Old As Creation. Christianity As Old As Creation.

Sawa? Kwa hivyo, kitu kile kile katika Ukristo. Kama vile Uumbaji wa Zamani, kwa kadiri anavyohusika, akili ndiyo kipimo cha dini. Hakuna kitu katika maisha ya kidini, hakuna kitu katika maisha ya Kikristo, hakuna kitu kanisani, hakuna kitu kuhusu

Mungu ambacho huwezi kujua kwa akili. Tumia tu akili, tumia busara, na utagundua kuwa hakuna kitu utakachojua. Utaelewa dini ni nini.

Sawa. Sasa, hilo linapotokea katika kitabu chake, anachukua mambo mawili kama changamoto, kwa namna fulani, katika kitabu, ni wazi. Kwanza, anachukua miujiza katika Biblia kama changamoto, kwa sababu miujiza hiyo si ya busara.

Hawana mantiki. Hawawezi kuhojiwa. Kwa hivyo, wanapaswa kuachwa kwa sababu hawafuati theolojia kali ya asili.

Kwa hivyo, kitu cha kwanza kinachopaswa kuachwa ni miujiza katika Biblia. Sawa? Na kitu cha pili kinachopaswa kuachwa ni hisia yoyote ya ufunuo wa kimungu, hisia yoyote ya Mungu wa kimungu akijifunua mwenyewe isipokuwa kupitia ulimwengu wa asili. Kwa hivyo, kujifunua mwenyewe katika kitabu au kujifunua mwenyewe katika mtu, katika Kristo, hiyo inafanywa.

Huwezi kuwa na hilo. Kwa hivyo, anachotaka kufanya ni kuona Ukristo kama wa zamani kama uumbaji. Jina la kitabu ni la zamani kama uumbaji, na simulizi la uumbaji liko hapa.

Na anataka kuacha chochote kinachopinga theolojia ya asili. Waumini wa Mungu walikuwa wazuri sana kuhusu kuchagua na kuchagua kutoka katika maandiko. Kwa hivyo ikiwa simulizi la uumbaji ni mfano mzuri, simulizi la uumbaji, Mungu mmoja aliumba kwa utaratibu.

Lakini kufanyika mwili, Mungu akija katika mwili, au Yesu anayefanya miujiza, au Yesu anayefufuka kutoka kwa wafu, mambo ya aina hiyo yamefichuliwa. Kwa hivyo, lazima achague na kuchagua. Sawa.

Wanaamini kwamba simulizi la uumbaji ni mfano mzuri; wanaamini kwamba wao, namaanisha, Tinder alikuwa mwamini Mungu mmoja. Kwa hivyo, aliamini kwamba Mungu mmoja aliumbwa. Haamini simulizi la uumbaji kama unavyolisoma katika Biblia.

Anaamini hilo linaonyesha jinsi Mungu alivyoumba, lakini si sahihi kisayansi. Hivyo ndivyo angesema. Lakini hajali kuhusu hilo.

Mungu mmoja aliumba. Hiyo ndiyo hadithi ya kibiblia kwa kadiri anavyohusika. Lakini usingeweza kuithibitisha kwa sababu au busara. Kwa hivyo, aina ya mambo tuliyoyataja hapo juu ndiyo ambayo Tinder angeamini.

Lakini ndio, watu hawa watalazimika kuchagua mengi kutoka kwa Biblia. Hawakutupa Biblia nzima kwa sababu walikuwa waumini wa Mungu mmoja, lakini walilazimika kuchagua na kuchagua. Sawa, kwa hivyo uungu.

Kwa hivyo, aina ya usemi wa Enlightenment huko Uingereza ilikuwa deism. Hiyo ilibadilika na kuwa Unitarianism, na hivyo ndivyo wadeist waliamini. Na kama una watu kama kuandika, kuhubiri, kufundisha, na maandishi yao yanauzwa sana kwetu, kama vile tunavyoita vitabu vinavyouzwa sana leo, basi una ustawi mzuri hapa Uingereza wa Enlightenment.

Je, hilo linaeleweka? Je, kuna yeyote ana maswali yoyote kuhusu hili? Sikuombeni muamini waabudu Mungu. Ninaomba tu muwaelewe waabudu Mungu. Je, tuko sawa nao? Hawaamini.

Hawaamini kwamba Yesu alikuwa Mungu. Wanaamini, na pengine tutaona hili zaidi kidogo tutakapofika Ufaransa na Ujerumani, lakini wanaamini alikuwa mtu mwema mwenye maadili. Wanaamini alikuwa mtu wa kihistoria.

Hata hivyo, kulikuwa na watu waliokuja, hasa Ujerumani, ambao walikana uhalisia wa Yesu. Lakini hawa wanaoamini Mungu wanaamini kwamba alikuwa mtu mwema mwenye maadili na maadili. Kwa kweli, walidhani kwamba unapaswa kumfuata Yesu na kuwa kama Yesu.

Alikuwa mtu mwema wa maadili. Unapaswa kuwa mtu mwema wa maadili. Unakumbuka katika CS Lewis, unakumbuka katika Ukristo tu jinsi CS Lewis alivyopinga hilo? Yesu ni mtu mwema.

Unapaswa kuwa kama Yesu. Mfuate Yesu tu. Ungekuwa mtu mzuri.

Unamkumbuka CS Lewis? Alisema nini? Huyu ndiye mwongo, mwendawazimu, mwongo. Huwezi kuwa na hilo. Huwezi kuwa na Yesu kama mtu mzuri utakayemfuata.

Kuna chaguzi mbili tu za kufanya na Yesu. Ama ni mwongo na mwendawazimu kwa sababu anajiita Mungu, jambo ambalo ni tatizo kubwa hapa, au, na maandishi wa injili wanasema mambo kama Mungu alifanyika mwili, au ama ni mwongo na mwendawazimu au yeye ni Bwana. Lakini huwezi kuwa na msingi huu wa kati ambao hawa wanaoamini Mungu wanajaribu kuwa nao na Yesu.

Kama mtu mzuri, mtu mwenye maadili mema, unapaswa kuwa kama Yesu. Siwezi kuwa na hilo. Kwa hivyo CS Lewis alikomesha hili, kwa namna fulani, katika Ukristo tu.

Namaanisha, watu walifanya hivyo kabla ya CS Lewis, lakini labda kwa upande wa usomaji wetu. Je, nyote mmesoma Mere Christianity? Sawa. Sawa.

Kama hujafanya hivyo, unataka kuiweka kwenye orodha yako ya usomaji wa kiangazi. Sawa. Kwa hivyo, wanaoamini, ndio hao hapo.

Una maswali yoyote kuhusu waabudu Mungu? Je, mmejiandaa nao? Sawa. Walikuwa kundi muhimu sana kwa sababu walileta mwangaza na kuutumia katika dini. Kwa hivyo, sawa.

Nambari C ni Ufaransa. Sasa, neno ninalotumia kwa Ufaransa ni, sivyo? Sikuliweka katika jambo hilo. Sawa.

Loo, hapa, nina maneno hapa. Sivyo? Napata. Usomi, tunajua hilo ni nini.

Uungu ulibadilika na kuwa Uyunitariani. Bado hatujapata Uungu wa Pantheisti. Sharti la kikategoria lilikuwa lile ambalo mimi, neno nililipaswa kuliweka hapo tulipokuwa tukimzungumzia Kant.

Kwa hivyo, sharti la kimaadili, sharti la kikategoria. Kwa hivyo, mimi, nilifikiri, ninawezaje kukabiliana na karne hii ya 18, 17, 18 na kinachoendelea? Kwa hivyo niliweka ishara ya kusimama hapo. Ni kama, nataka tu ninaposoma baadhi ya watu hawa, haswa wachache ambao tutawataja sasa, nataka kupiga kelele tu simama.

Hebu tufikirie hili upya. Hebu tujadili hili tena kwa sababu watu hawa walikuwa wakitupotosha sana kutoka kwa Ukristo wa kihistoria, kutoka kwa imani ya kidini, kutoka kwa theolojia. Kwa hivyo, sawa.

Kwa hivyo, wako hapo. Sawa. Sawa.

Twende Ufaransa tuone kilichotokea Ufaransa. Neno ninalotumia Ufaransa ni uasili. Kwa hivyo, Uingereza, neno ninalotumia ni uungu.

Nchini Ufaransa, neno ninalotumia ni uasili. Na hakuna shaka kwamba kilichotokea katika karne ya 18 nchini Ufaransa kilikuwa kikubwa zaidi, kikubwa, zaidi kuliko kile kilichotokea Uingereza. Kisichozuiliwa sana.

Waumini wa dini ya kiyahudi walikuwa watu waliozuiliwa, wenye busara, na walioelimika. Kilichotokea Ufaransa hakikuwa na kizuizi kikubwa kuliko kile kilichokuwa kikitokea Uingereza. Na kulikuwa na aina ya vita dhidi ya kanisa la kitaasisi nchini Ufaransa.

Na hivyo Mapinduzi ya Ufaransa yalikuja. Takwimu moja niliyosoma ilikuwa kwamba kufikia wakati wa Mapinduzi ya Ufaransa, kufikia 1789, robo ya ardhi nchini Ufaransa ilikuwa inamilikiwa na kanisa. Robo ya ardhi ilikuwa inamilikiwa na kanisa kufikia wakati wa Mapinduzi ya Ufaransa.

Haishangazi kwamba watu walikerwa sana na kanisa la taasisi kwa sababu, kwa kadiri walivyojua, kanisa la taasisi lilikuwa likifanya tu kubatiza kifalme cha Ufaransa. Na hivyo, Mapinduzi ya Ufaransa yalikuja, na bila shaka, yalikuwa mapinduzi ya kutisha, ya kutisha, na ya kutisha. Na mapinduzi ya umwagaji damu sana.

Mapinduzi ya kutisha. Kwa hivyo, kilichotokea Ufaransa kilikuwa na msimamo mkali zaidi, kidini na kisiasa, kuliko kile kilichotokea katika maeneo mengine. Hakuna shaka kuhusu hilo.

Kwa hivyo ili kusisitiza hilo, tutaangalia watu wachache tu. Kwanza, tutamtaja Spinoza tu. Sawa, na hapo ndipo utakapopata tarehe za Spinoza, Benedict Spinoza, mwanafikra Mfaransa, mwandishi Mfaransa.

Kwa hivyo, jambo la msingi unalotaka kujua kuhusu Spinoza ni kwamba Spinoza alikuwa na mtazamo mkali sana, ukisoma chochote kilichoandikwa na Spinoza, wa kukosoa sana dini na Biblia. Mtazamo mkali zaidi kuhusu Biblia kuliko waumini wa dini ya kiyahudi walivyokuwa nao, kwa mfano. Na hiyo ni licha ya ukweli kwamba alikuwa na asili ya Kiyahudi.

Kile ambacho Spinoza alikikua kilikuwa aina ya upantheisti wa kidini. Hapa, risasi ya nne chini. Kile ambacho Spinoza alikikua kilikuwa aina ya upantheisti wa kidini.

Hakumwamini Mungu wa Biblia. Hakumwamini Mungu wa kanisa. Lakini labda kuna kitu kitakatifu katika ulimwengu tunaishi.

Labda kuna kitu, labda kuna utakatifu katika ulimwengu tunaishi. Na hivyo uungu wa Mungu unaathiri hilo. Kwa hivyo, Spinoza ni mkali zaidi kuliko waabudu Mungu, na anaonyesha kile kitakachoendelea kifalsafa nchini Ufaransa katika kipindi hiki tunachokiita uasili.

Yote yananivutia kwa sababu Spinoza alikuwa na asili ya Kiyahudi. Alizaliwa katika familia ya Kiyahudi, na kwa hivyo ungefikiri kwamba hangefanya siasa kali kama alivyofanya, lakini hata hivyo alifanya hivyo. Kwa hivyo huyo ni mtu mmoja tutakayemtaja tu.

Mtu wa pili tutakayemtaja ni Voltaire. Voltaire anapeleka hoja hiyo mbali zaidi, iliyozaliwa baadaye kuliko Spinoza, na kisha anapeleka hoja hiyo moja kwa moja hadi karne ya 18. Sawa, ndivyo ilivyo kwa Voltaire.

Uungu wa Mungu. Uungu wa Mungu ni aina ya kukataa Uungu mmoja. Ni kukataa Mungu mmoja, na Mungu mmoja aliyeumbwa duniani.

Ni imani kwamba takatifu si lazima iwe Mungu, bali kwamba takatifu iko katika ulimwengu huu. Kwa hivyo, unaweza kupata utakatifu duniani kwa kutazama miti na vijito. Kwa hivyo Mungu yuko katika vijito.

Yuko kwa namna fulani kwenye miti. Yuko kwa namna fulani milimani na kadhalika. Lakini ni Mungu wa Biblia.

Sio Mungu aliyeeumba na ana nguvu na mamlaka juu ya uumbaji wake na kadhalika. Ni aina ya kidini; hii ni imani ya kidini ya upantheisti, aina ya imani kwamba Mungu, chochote kile, ndiye Mungu wa Biblia. Hapana. Je, ni Kristo? Hapana.

Je, ni Roho Mtakatifu? Hapana. Lakini kwamba Mungu yuko katika ulimwengu kwa namna fulani. Je, hilo lina maana? Sidhani kama lina maana sana, lakini hilo ndilo tunaloliita aina ya uungu wa kidini.

Hapo ndipo anapoishia. Kwa hivyo, hakuna mengi hapo pia, hakuna mengi hapo. Kama wewe, nadhani, nadhani kama wewe ni mcha Mungu kupita kiasi, nadhani basi utapata kuabudu ulimwengu huo wa asili basi.

Nadhani ukienda, ukichukulia imani ya pantheisti kwa kiwango cha juu, ikiwa takatifu iko kwenye miti hiyo, unaanza kuabudu miti hiyo kwa sababu takatifu iko pale, miungu iko pale. Au ikiwa takatifu iko kwenye kijito hicho, unaanza kuabudu kijito hicho kwa sababu takatifu iko pale, sivyo? Je, hilo lina maana, Jesse? Kwa hivyo hakika, hakika aliamia katika aina ya imani ya pantheisti na hakika akaachana na chochote ambacho kanisa lilifundisha au ambacho Biblia ilifundisha kuhusu Mungu na mwili na mambo kama hayo.

Kitu kingine. Alikuwa mpole, nadhani, ikilinganishwa na Voltaire. Nadhani kila mtu alikuwa mpole ikilinganishwa na Voltaire kwa sababu yeye kweli, kwa Voltaire, dini ni rahisi na kweli tu, niseme, kwa urahisi au tu katika maadili na maadili.

Maono yake ya kidini yalikuwa kuhusu maadili na kuishi maisha ya kimaadili. Na kweli alidharau, sidhani kama hilo ni neno kali sana, alidharau chochote kilichotoka katika Ukristo au kanisa. Alidharau mafundisho ya kanisa.

Kwa kweli, moja ya mistari maarufu anayotoa katika moja ya maandishi yake ni, kuponda aibu. Kwa hilo, alikusudia kuponda kanisa na kuponda kila kitu ambacho kanisa linaamini na kufundisha. Kuponda, kuponda biashara hii ya Mungu na mwili na Yesu na kanisa la mahali na kadhalika.

Kwa hivyo, kwa kadiri alivyofikiria, yote yalikuwa chukizo. Sasa, kwa Voltaire, kwa bahati mbaya, unapata chuki kali sana dhidi ya Wayahudi katika maandishi yake kwa sababu ni nani aliyeeanzisha biashara hii yote kuhusu Mungu, Biblia na Yesu? Ni nani

aliyeanzisha yote hayo, bila shaka, walikuwa Wayahudi. Kwa hivyo, unapata aina hii ya chuki kali sana dhidi ya Wayahudi hapa.

Na ni aina tu ya shambulio baya. Shambulio la Voltaire ni aina ya shambulio baya kwa Ukristo na kwa mambo ambayo tumejifunza. Namaanisha, hata waabudu Mungu wangefedheheshwa na aina hii ya shambulio kwa sababu waabudu Mungu walimwamini Mungu mmoja na waliamini katika maisha ya maadili.

Kwa hivyo, huyo ni Voltaire. Sawa, hiyo ni nambari mbili. Na kabla hatujaondoka Ufaransa, hebu tuje Rousseau.

Sawa. Rousseau ni muhimu sana. Sasa, jambo kuhusu Rousseau ni kwamba hakuzaliwa Ufaransa.

Kwa kweli alizaliwa Uswisi, lakini aliamia Paris. Kwa hivyo, maisha yake na maandishi yake yanahusishwa na Ufaransa. Kwa hivyo sasa utafahamu mambo kadhaa kuhusu Rousseau.

Nitakachotaja ni mambo manne kumhusu. Sababu iliyonifanya nichukue muda mrefu zaidi na Rousseau ni kwa sababu watu wa Amerika walisoma sana Rousseau. Rousseau angekuwa na ushawishi mkubwa katika maisha ya umma hapa katika Ulimwengu Mpya.

Kwa hivyo ndiyo maana tunachukua muda zaidi kidogo na Rousseau katika suala la kutatua enzi hii ya Mwangaza. Nina muda wa labda jambo moja au mawili hapa kwa Rousseau. Sawa, nambari moja kwa Rousseau, kwake yeye ni alama ya dini. Kwa kadiri anavyohusika, alama ya dini ni hisia.

Sifa kuu ya dini ni maisha ya ndani. Maisha ya ndani, hisia uliyonayo, ndivyo dini ilivyo. Kwa hivyo anachofanya ni kuepuka. Anathibitisha mipaka ya mantiki, basi, sivyo? Anathibitisha mipaka ya sababu.

Anaelekea upande mwingine. Ikiwa dini ni hisia, hisia, na dini ni suala la maisha ya ndani, basi anaondoka kutoka kwa watu hawa katika Mwangaza ambao walikuwa wamejikita sana katika mantiki. Ambayo ina maana kwamba chini ya hoja hii ya kwanza, Rousseau ni mmoja wa watu ambao watakuwa aina ya mtu wa mpito, akisaidia kuhamisha utamaduni mpana kutoka ulimwengu wa Mwangaza hadi ulimwengu wa mantiki na ni aina gani inayofuata ya harakati kubwa ya kitamaduni inayokuja katika karne ya 19? Sio enzi ya akili, lakini ni nini kinachokuja katika karne ya 19? Hiyo itakuwa Romanticism. Romanticism ni aina ya harakati ya kitamaduni inayotegemea hisia na kadhalika.

Kwa hivyo, muziki wa karne ya 18, muziki wa karne ya 17 ni upi? Ukiupenda muziki huo, ni Handel-Haydn, sivyo? Labda kuna wapenzi wa muziki hapa, lakini kwangu

mimi, kwa akili yangu ndogo, ni wa busara sana, sivyo? Muziki ni wa busara sana, wenye busara sana. Hata hivyo, unapoingia karne ya 19, na unamfahamu Tchaikovsky na watu wengine, muziki ni zaidi ya hapo, sivyo? Zaidi ya hisia na kadhalika. Na unaweza kusema kwamba hiyo ni kitu kile kile, nadhani, kuhusu sanaa na kadhalika.

Kwa hivyo hakika, Rousseau labda ni mtu wa mpito hapa kwa sababu, kwake, maisha ya kidini si maisha ya busara kama yale ya waabudu Mungu. Ni zaidi ya hisia, zaidi ya hisia. Kwa hivyo hiyo ni aina moja ya jambo moja.

Sawa, jambo la pili kuhusu Rousseau, na hilo liko katika maandishi yake, ni kurudi kwenye ulimwengu wa asili, kurudi kwenye asili, aina ya taswira nzuri na ya kikatili anayotupa. Anataka kutuona tukiishi zaidi katika ulimwengu wa asili, na anataka kuona wanadamu wakiwa na aina hiyo ya maadili ya asili ambayo inakuletea ukiondokana na ubinafsi wa ulimwengu wa viwanda unaokua. Ondoka kwenye uovu wa ulimwengu wa viwanda unaokua.

Ondokeni na uchoyo wa ulimwengu unaokua. Rudini kwenye ulimwengu wa asili, kile kilichokusudiwa katika ulimwengu huo wa asili, na kadhalika. Naam, hiyo ni moja na mbili.

Tatu na nne. Tutafanya tatu na nne Ijumaa, na kwa kweli, ya tatu na ya nne ni muhimu zaidi kwa kile tunachozungumzia hata hivyo. Kwa hivyo, sawa, nahitaji kusimama hapa.

Huyu ni Dkt. Roger Green katika kozi yake kuhusu Historia ya Kanisa, Matengenezo ya Wakati Uliopo. Hii ni kipindi cha 10, Mwangaza.